

KLUB PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ

KLUB PŘÁTEL HORNICKÉHO MUZEA V OSTRAVĚ, z. s.

Areál Laněk Parku-Hornické muzeum

Pod Laněkem č. 64, Petřkovice

725 29 OSTRAVA

HORNICKÝ ZPRAVODAJ

IV. čtvrtletí 2016

Redakční uzávěrka: 3. října 2016

Vydává: KPHM v Ostravě, předseda Ing. Petr Rojíček

E-mail: kphmo@seznam.cz, Web: www.hornicky-klub.info

Redakční rada: Prof. J. Grygárek, CSc., K. Slíva, Ing. Jiří Vaněk, CSc.

Redakce: KPHMO, Pod Landkem 64, 725 29 Ostrava-Petřkovice, tel. 596 131 803, 804

Tisk: TISK PROPIS s.r.o., vychází 4x ročně

Příspěvky neprošly jazykovou korekturou. Za obsah odpovídá autor.

ISSN 1803-7534

OBSAH

Za Ladislavem Bardoněm a Jindřichem Tuháčkem	4
Blahopřání jubilantům	5
Bárta J.: Průvodce Dolní oblastí Vítkovice Jiří Hrubý oceněn	6
Klát J.: V Ostravsko-karvinském revíru se uhlí těží 240 let	8
Kubinský P.: Hloubení nové jámy a výstavba dolu Jindřich II	13
Ve Zbýšově u Brna (1960 – 1964)	
Grygárek J.: U Plzně budou po roce 2018 jezdit vlaky nejdelším českým tunelem	17
Minka J.: 115. výročí Hornického spolku Rozkvět v Sedlištích	18
Rojíček P.: 5. Ľubietovský banický a hutnický den	22
Budin K.: Den horníků v Petřvaldě	24
Ševčík P.: AWT Rekultivace, a. s. – historie a současnost	25
Minka J.: Štola Starý Martin v Krupce	34
Slíva K.: Čína omezování emisí CO ₂ myslí vážně	37
Pozvánka na přednášky, besedy a jiné akce, pořádané v 1. čtvrtletí 2017	38
Panel č. 1 z výstavy Uhlí na Ostravsku	39
Kolektivní členové	40

Za Ladislavem Bardoněm

Se smutkem v duši se píší řádky o skonu našeho dlouholetého člena, čestného člena, člena jeho výboru a „dvorního“ fotografa a kameramana našeho Klubu přátel hornického muzea v Ostravě, z. s., Ladislava Bardoně.

Tatinkovy ruce vždy se staraly,
aby malým dětem chleba vydělaly,
teď, když v rakvi leží ustarané
dlaně,
velké děti s láskou vzpomínají na
ně...

Hluboce zarmoucení oznamujeme všem příbuzným a známým smutnou zprávu, že nás navždy opustil náš drahý manžel, tatínek, tchán, dědeček, švagr a strýc, pan

LADISLAV BARDONĚ

z Ostravy

Zesnul v pátek 5. 8. 2016 po těžké nemoci ve věku nedožitých 76 let.

Byl absolventem Střední průmyslové školy v Ostravě a celou profesní část života zastával technické funkce v OKR. Projevoval však nevšední zájem o dění kolem sebe, a ten dovedl zachytit fotoaparátem či videokamerou tak, že se stal nedílnou součástí jeho života.

Od dubna 1997, kdy se stal členem KPHMO, až téměř do závěru své životní pouti zajišťoval tuto činnost i pro náš Klub. Podílel se zejména na výrobě dokumentace ze života členů všech našich poboček ve formě fotografií, diapositivů, ale zejména videofilmů. Byl však i spoluautorem některých námi vydávaných publikací. Tato jeho činnost byla značným přínosem nejen pro nás, ale i příští generace.

Naposledy se aktivně zapojil do přípravy a realizace naší výstavy s názvem „Uhlí na Ostravsku – činnost a hornické tradice KPHMO“, která měla vernisáž v únoru tohoto roku v Senátu Parlamentu České republiky v Praze a je dále využívána pro propagaci Klubu.

Poslední rozloučení s Ladislavem Bardoněm se konalo ve čtvrtek 11. srpna 2016 v obřadní síni – hřbitově v Petřvaldu u Karviné, za účasti rodiny, řady našich členů, kteří přišli v hornických uniformách s klubovým praporem a u rakve drželi čestnou stráž i dalších jeho přátel a známých. Krátkou vzpomínku na zemřelého přednesl i náš Jaroslav Čihař.

Čest jeho památce!

Výbor KPHMO

Výbor KPHMO, z. s. a jeho Havířovská pobočka se zármutkem oznamují, že její řady dne 31.7.2016 opustil po těžké nemoci, ve věku 78 let, pan **Jindřich Tuháček**. Pohřeb se konal 5. srpna 2016 v obřadní síni na hřbitově v Havířově-Šumbarku.

Výbor KPHMO, z. s. a pobočky Havířov

**Výbor KPHM srdečně blahopřeje členům,
kteří ve IV. čtvrtletí 2016 slaví významné výročí narození**

Ing. Oldřich Kaminský	95 let
František Žebrák	90 let
Ladislav Lukšík	80 let
Horst Breilkopf	75 let
Josef Folwarczny	75 let
RSDr. Vilém Golas	75 let
Ing. Petr Němec, Ph.D.	75 let
Pavel Špička	75 let
František Havlas	70 let
Ing. Josef Lang	70 let

Průvodce Dolní oblasti Vítkovice Jiří Hrubý oceněn

Jiří Bárta

Nadace Charty 77 ve svém projektu Senzační senioři (SENSEN) již počtvrté předala na Mezinárodní den seniorů ceny Senior roku 2016 nejlepším seniorským klubům i jednotlivcům z celé České republiky. Slavnostní akt se uskutečnil v Pražské křižovatce 1.10.2016 pod záštitou paní ministryně práce a sociálních věcí Michaely Marksové a za účasti předsedkyně Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97, paní Dagmar Havlové.

Cílem projektu je podpora seniorů jako nedílné části naší společnosti a zdůraznění výjimečných výkonů, zásluh a prezentace jejich činnosti široké veřejnosti. Z celkového počtu 129 nominací byl mezi 8 nejlepších seniory vybrán také zástupce z našeho kraje, 80letý Jiří Hrubý, který byl oceněn nejen za neúnavnou propagaci dalšího vzdělávání seniorů. Stál u zrodu internetového vzdělávacího centra pro seniory (Společnost senior Ostrava), v němž celé desetiletí vyučuje seniory základům výpočetní techniky. Jako posluchač i lektor Virtuální Univerzity třetího věku Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity se podílel na založení Univerzitního klubu seniorů a byl jeho prvním předsedou. Brzy po vzniku Národní kulturní památky Dolní oblast Vítkovice, se stal jedním z jejích prvních průvodců, kde zajímavou a přitažlivou formou seznamuje návštěvníky areálu s historií výroby železa a oceli ve Vítkovických železárnách a dobývání uhlí v dole Hlubina.

Ing. Marcela Vyskočilová, která nominanta z Dolní oblasti Vítkovic p. J. Hrubého doprovázela do Prahy, napsala současnému výboru Univerzitního klubu seniorů mj: „... Bylo mi velkým potěšením strávit krásný den v doprovodu tohoto svižného osmdesátníka a zúčastnit se s ním velice reprezentačního předávání cen Senior roku 2016. Jsme velice rádi, že se pan J. Hrubý dostal v tak velké konkurenci mezi ty nejlepší v ČR, což si bezesporu zasluhuje. Vždyť svým poctivým a odpovědným přístupem ke své průvodcovské činnosti v našem DOV je velkým příkladem ostatním a mnohem mladším spolupracovníkům.“ Mezi návštěvníky, které pan J. Hrubý nedávno provázel, byl známý moderátor, herec a hudebník pan Marek Eben, který rovněž ocenil vysoce odborný a zajímavý výklad při prohlídce vysoké pece, včetně Tower Boltu (viz. obr. 1).

Poznámka KPHMO: Nám všem je Jiří Hrubý známý jako „webmajstr“ našich internetových stránek. Pro kamarády je známý svým životním optimismem, úsměvem a propagací všeho, co se týká hornictví. Je to také zatím poslední člen našeho Klubu, jemuž byl udělen titul Čestný člen KPHMO.

Jiří gratulujeme, vydrž a bav sebe i nás ještě hodně dlouho!

Předseda Klubu a RR

Obr. 1: Čestné uznání Senior roku 2016

Obr. 2: Posezení na Bolt Tower. Zprava: Jiří Hrubý, Milan Šlachta, Marek Eben

V Ostravsko-karvinském revíru se uhlí těží 240 let

Ing. Jaroslav Klát

V letošním roce si připomínáme 240 let trvání těžby kamenného (černého) uhlí v Ostravsko-karvinském revíru (OKR). Těžba začala v poslední čtvrtině 18. století na velkých panstvích v Těšínském a Hlučínském Slezsku. Začátek těžby uhlí v r. 1776 představoval historický milník, od kterého se začaly psát dějiny uhelného dolování v OKR. Zároveň to byl počátek přeměny původní zemědělské krajiny na průmyslovou aglomeraci. Kamenné uhlí dostalo název pro odlišení od dřevěného uhlí, tehdy obecně používaného.

Kolébku těžby uhlí v OKR bylo v roce 1776 karvinské panství, jehož majitelem byl hrabě J. E. F. Larisch, který byl u zrodu těžební činnosti a stal se tak zakladatelem OKD. Na panství začala nejstarší těžba uhlí, která stále až do současné doby probíhá. Od roku 1782 následoval začátek těžby na Hlučínském panství v Petřkovicích, jehož majitelem byl baron J. A. Gtrutschreiber. Krátce nato v roce 1785 začala těžba na polskoostravském panství v Polské Ostravě, jehož majitelem byl hrabě F. J. Wilczek. Dolování probíhalo ve třech etapách. V první etapě byla těžba prováděna pomocí štol a mělkých jam. Druhou, nejdelší etapou je těžba uhlí na hlubinných dolech, probíhající už 181 let. Třetí závěrečná etapa postupuje od r. 1991 a je spojena s útlumem těžby uhlí a likvidací dolů. Následný popis počátků těžby se zaměřil na jmenovaná panství.

Z hlediska provozně-geologického bylo Ostravsko-karvinské teritorium členěno na několik dílčích částí (pánví) různé velikosti. Pánev měla části: Hlučínská (do r. 1920), Ostravská, Petřvaldská, Karvinská. V roce 1920 byla Hlučínská dílčí část, která se do této doby nacházela na území německého státu, sloučena s Ostravskou dílčí pánví. Později přibyla Jižní část zvaná Pobeskydská.

Těžba uhlí na Karvinském panství

Jak již bylo uvedeno, kolébku těžby kamenného uhlí v OKR se stalo v roce 1776 Karvinské panství, nacházející se ve východní části. Těžit uhlí začal na svém panství v Karvině v roce 1776 Johann Edrmann Florian hrabě Larisch (1717-1792), který se tak stal zakladatelem OKD. Těžba byla zahájena na vrchu Čechovice (Czechowitz), na jehož východním svahu vycházely na povrch dvě uhelné sloje. Toho roku byla v údolí zaražena do svahu štola, vedená jižním směrem kolmo na horninové vrstvy a sloje. Datum nálezu uhlí na panství není známé. Těžba z počátku pro malý odbyt byla v r. 1778 přerušena. Hrabě sám přistoupil na jaře r. 1785 k obnovení těžby uhlí ve vlastní režii. Ale pro opětovné odbytové potíže těžbu zastavil v r. 1786.

Nový majitel karvinského panství, zděděného po otci, hrabě Johann Josef Anton Larisch (1776-1820), od roku 1791 psaný s jménem Larisch-Mönnich, obnovil v listopadu 1794 těžbu uhlí. Od této doby (s výjimkou roku 1798, kdy došlo k roční přestávce) se datuje soustavná těžba kamenného uhlí, která se stala základem rozvoje celého Karvinska. Doly byly provozovány pod názvem Hraběcí Larisch-Mönnichovy kamenouhelné závody. Těžba uhlí byla

prováděna pomocí štol a mělkých dolů, kterých byl velký počet. Dokumentováno je celkem 77 mělkých jam, včetně jam kutacích (obr. 1). Některé jámy později sloužily po rekonstrukci pro hlubinné dolování. Dobývány byly Svrchní doubravské sloje č. 1 a č. 2 a později č. 8, v Karvinském souvrství. Číselné označení karvinských slojí je používáno dodnes.

K zakládání hlubinných dolů bylo přistoupeno na karvinském panství za nového majitele Heinricha hraběte Larisch-Mönnicha o půl století později, v padesátých letech 19. století. Nejstaršími byly doly Jan, Jindřich a Františka, založené v 1859 a Důl Karel, založený v roce 1860. Důl Jan Karel je jako závod dodnes činným závodem Dolu Karviná.

Těžba uhlí na Hlučínském panství

Těžba kamenného uhlí v hlučínské části OKR začala v roce 1782 v Petřkovicích na Hlučínském panství, jehož vlastníkem byl baron Johann Adam Gruttschreiber (?-1802). Těžba byla prováděna v dolech, jež měly název Hlučínské doly, podle dominia, na němž se nacházely. Těžba začala v uhelných slojích Juliane a Wilhemine na základě pruským státem udělených důlních propůjček (důlních měř). Sloje byly nalezeny v Petřkovicích v roce 1780 ve výchozech na povrch ve střední části úbočí Landeku. Sloje mají strmé uložení a vyskytují se v početné skupině slojí, ležící blízko sebe. Patří do Petřkovických vrstev. Každá dobývaná sloj představovala samostatný důl, jenž nesl označení podle jména sloje. Gruttschreiber dolování rozšířil v roce 1799, kdy dostal od státu další propůjčky důlních měř na sloje Einsidel a Terezie

Syn zakladatele baron Josef Adam Gruttschreiber, který převzal panství v roce 1802, rozšířil důlní pole o nové propůjčky na sloje Neue a Stolln, které získal v roce 1803. V oblasti starších Hlučínských dolů bylo dokumentováno celkem šest dolů s hlavními štolami a 24 důlních jam. Ve vlastnictví Starých hlučínských dolů probíhaly od r. 1803 četné změny až do roku 1834, kdy je koupila Kapitula olomouckého arcibiskupství (vlastník vítkovických železáren).

V roce 1811 byla na hlučínském panství založena nová skupina dolů. Zakladatelem byl baron Ernst Wilhelm Reibnitz, předseda vrchního soudu ve Vratislavi. Na základě toho došlo ke změně pojmenování obou skupin dolů. Doly založené v r. 1782 byly nazvány Starší hlučínské kamenouhelné doly (Ältere Hultschieners Steinkohlen Gruben) a doly založené v roce 1811 Nové hlučínské kamenouhelné doly (Neue Hultschieners Steinkohlen Gruben). Nové hlučínské doly tvořily skupiny dolů, které ležely na západní části Landeku a uhelné sloje patřily do petřkovických vrstev. K nim patřil Důl Thal, založený v roce 1812 a další doly Wilhelm a Ernst, založené v roce 1815. Skupina měla 4 doly. Také ve vlastnictví Nových hlučínských dolů probíhaly četné změny až do 28. 11. 1829, kdy je koupil olomoucký arcibiskup kardinál Rudolph Habsburský, majitel vítkovických železáren. Po jeho smrti v r. 1831 přešly závěti v roce 1832 na Kapitolu olomouckého arcibiskupství, včetně celého Hlučínského panství. Kapitula prodala v roce 1843 obě skupiny dolů i s ostatním pozemkovým majetkem a nemovitostmi Salomonu Mayeru Rothschildovi.

Později se postupně veškerá těžba z uhelné oblasti Landeku soustředila na hlubinný Důl Anselm, založený v r. 1835, původně zvaný Strojní jáma. Důl byl prvním provozovaným

hlubinným dolem v OKR. Situaci štol a důlních jam na Landeku ukazuje mapka na obr. 2. Značný počet důlních děl v Landeku byl dán velkým počtem úzce sblížených dolů. V roce 1920 byla Hlučínská část sloučena s Ostravskou částí OKR. Do té doby byla součástí Německa (Pruské části).

Těžba bývalých Rothshildovských dolů v někdejší Hlučínské části OKR byla ukončena v r. 1991 zastavením Dolu Anselm v Ostravě-Petřkovicích. Na něm od roku 1987 bylo budováno hornické muzeum, které bylo v roce 1994 otevřeno pro veřejnost.

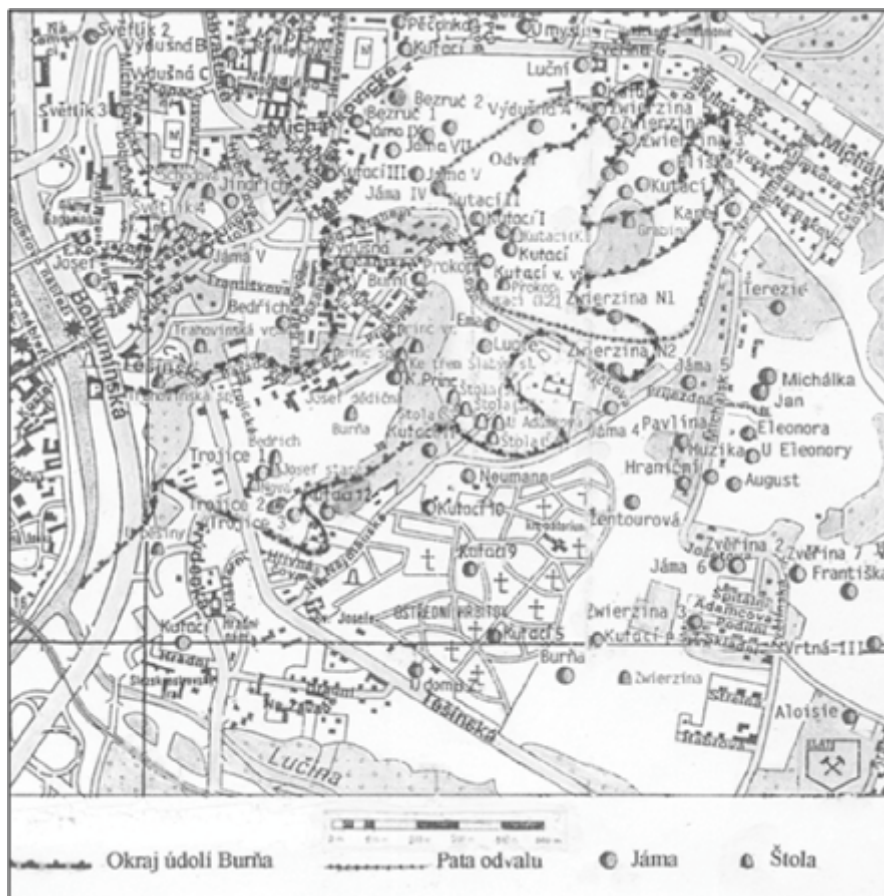
Těžba uhlí na polskoostravském panství

Těžba kamenného uhlí v Ostravské části OKR začala v roce 1785 na polskoostravském panství v Polské (dnes Slezské) Ostravě. Těžbu uhlí zahájil těšínský městský administrátor Martin A. Johann Kühlenz, který obdržel v roce 1785 od panské vrchnosti povolení k těžbě. Ve stejném roce založil 27. srpna 1785 Jan Augustin, klímkovický mlynář těžební společnost, zvanou Klímkovické těžiřstvo, a to za účelem těžby v místech dřívějších nálezů (Augustin byl význačný amatérský nálezce uhlí na polskoostravském panství, zejména v r. 1763). Po zahájení těžby Klímkovickým těžiřstvem v údolí Burňa (dnes Trojické údolí) bylo důlní dílo zabaveno Kühlenzem, těžebním konkurentem. Důvodem k zabavení dolu bylo chybějící povolení těžiřstva k těžbě od panské vrchnosti. Kühlenz pokračoval v těžbě uhlí od 25. listopadu 1785. V těžbě se mu valně nedařilo. Kühlenz po těžké nemoci v roce 1787 zemřel.

Po jeho smrti a zaplacení Kühlenzových dluhů z těžby uhlí převzal dolování v roce 1787 ve vlastní režii Franz Josef hrabě Wilczek (1748-1834), majitel polskoostravského panství. Od toho roku začala v Ostravské části OKR soustavná (pravidelná) těžba uhlí na kamenouhelných dolech Jeho excelence hraběte Franze Josefa von Wilczka.

Od roku 1861 začaly být na polskoostravském panství budovány hlubinné doly, které většinou vznikly rekonstrukcí z mělkých dolů. Byl to např. v roce 1852 Důl Jan Marie (původně od roku 1844 mělký důl) a další. Hlubinná těžba bývalých wilczkovských dolů byla zcela ukončena v r. 1967 zastavením těžby na posledním provozovaném Dole Trojice ve Slezské Ostravě. Situaci důlních děl ve Slezské Ostravě ukazuje kresba na obr. 3.

K výše uvedenému se doplňuje, že vývoj těžby na polskoostravském panství byl podrobněji popsán v článku v časopise Uhlí Rudy Geologický průzkum, č. 2/2016, str. 20 „230 let od počátku těžby uhlí v Ostravské části OKR“, na který se odkazuje. Výše byly uváděny jen záhlavní údaje.

Obr. 3: Mapka důlních jam a štol v údolí Burňa (dnes Trojické) a okolí ve Slezské Ostravě. Počátek těžby kamenného uhlí na mělkých štolových dolech v r. 1785 a hlubinné těžby na Dole Michal 1861 (mimo mapku). Konec těžby 1992. Kresba J. Klát 1994.

Hloubení nové jámy a výstavba dolu Jindřich II

Ve Zbýšově u Brna (1960 – 1964)

Petr Kubinský

V roce 1964 byla dokončena první etapa hloubení nové jámy Jindřich II ve Zbýšově u Brna. Hloubení, které prováděla Výstavba kamenouhelných dolů, n. p., Kladno, závod 42 Zastávka (VKD) bylo nejprve v roce 1964 ukončeno v hloubce 1 250 m a v roce 1974 byla jáma prohloubena na konečnou hloubku 1 458 m, čímž se stal Důl Jindřich II nejhlubším dolem na černé uhlí v ČSSR a jedním z nejhlubších i v rámci střední Evropy.

V roce 1960 těžil na ložisku černého uhlí v Rosicko-oslavanském revíru národní podnik Rosické uhelné doly se sídlem ve Zbýšově u Brna. Podnik organizačně patřil do Sdružení kamenouhelných dolů Kladno, kam patřily jak Kladenské doly, n. p., Kladno, tak i ostatní malé černouhelné revíry v ČSSR (Západočeské uhelné doly, n. p., Zbůch u Plzně a Východočeské uhelné doly, n. p., Malé Svatoňovice).

Rosické uhelné doly, n. p. Zbýšov u Brna se v roce 1960 členily na dva samostatné závody:

- závod Václav Nosek v Oslavanech s odloučeným úsekem Anna ve Zbýšově u Brna,
- závod Antonín ve Zbýšově u Brna s úsekem Julius v Zastávce u Brna.

Těžební situace na závodě Antonín ve Zbýšově u Brna byla značně složitá. Těžba ve vozech z 8./9. patra (hloubka 1 004 m) a 9. patra (hloubka 1 048 m) závodu Antonín se dostávala na povrch nejprve slepou jámou č. 100 na 7. patro (hloubka 900 m), následně pozemní lanovkou na překopu 7. patra k jámě Antonín a teprve potom jámou Antonín na povrch. Od jámy potom šly vozy s těžbou lanovou dráhou na třídírnou u starého dolu Jindřich.

Stav jámy Antonín byl dobrý, byť se jednalo o první svislou jámu revíru, zaraženou v roce 1846. Povrch dolu byl v letech 1936 – 1937 zbourán a postaven zcela nově podle projektu Škodových závodů v Plzni, Českomoravské-Kolben-Daněk v Praze a Vítkovických železáren v Ostravě. Jáma (v roce 1960 již hluboká 901,4 m) byla rekonstruována do soudkovitého profilu a vyztužena cihelnou a betonovou výztuží. Takto rekonstruovaný Důl Antonín byl uveden do provozu v roce 1937. Kapacita těžního zařízení jámy Antonín byla 795 tun/den.

Značně jiná situace ovšem byla u slepé jámy č. 100 a staré jámy Jindřich.

Slepá jáma č. 100 o průměru 4,7 m a celkové hloubce 227 m, spojující 7. patro (hloubka 900 m) až 10. patro (hloubka 1 128 m) byla jedna z nejlépe vybavených slepých jam revíru. Budována byla již během válečných let, ale dokončena až v roce 1953, instalováním nového těžního stroje v podzemní strojovně na 7. patře. Kapacita jámy byla 850 tun/den, čímž převyšovala i hlavní jámu Antonín. Byla ovšem založena v nevhodném místě, kde na ni působily jak tektonická porucha v její blízkosti, tak těžební práce v jejím okolí. Náklady na údržbu neustále rostly a často muselo být těžení přerušeno vzhledem k déle trvajícím výlukám v provozu.

Stará jáma Jindřich byla zaražena v roce 1854. Měla obdélníkový profil, výztuž z dřevěných srubů do hloubky 694 m a od hloubky 694 m do konečné hloubky 904 m měla soudkovitý profil a výztuž z cihelného zdiva. Do roku 1937 sloužila jako těžní jáma. Po převedení těžby na nově rekonstruovaný sousední Důl Antonín zůstala jako pomocná pro odtěžení kamene a dopravu dřeva a materiálu do dolu. Kapacita jámy byla 45 m³ dřeva/den. Stav této jámy byl ovšem už od poloviny 40. let špatný, mnohdy až katastrofální. Na jámu působily důlní tlaky způsobené dobývacími pracemi, čímž se jámový stvol deformoval a křivil. Často docházelo k zaklesnutí klecí v jámě při pomalé jízdě. Okolní, značně agresivní důlní vody prosakovaly do jámy, destabilizovaly okolní horniny a poškozovaly již tak těžce zkoušenou jámovou výztuž. Údržba byla značně složitá, zdlouhavá, a velmi často také nebezpečná. Těžní stroj, převezený na začátku 40. let z dolu Simson, byl ve špatném stavu. Brzdová soustava tohoto stroje byla nevyhovující. Proto panoval zákaz jízdy mužstva a doprava materiálu do dolu se mohla dít vždy pouze s protiváhou druhé klece. Rozhodovalo se, zda jámu kompletně rekonstruovat v různém rozsahu a provedení, včetně povrchových objektů, nebo vyhloubit zcela novou jámu. První úvahy se objevily ve studii: „Investiční celek Jindřich RUD“ z roku 1952, kde se v několika variantách uvažovalo o rekonstrukci původní jámy nebo vyhloubení zcela nové. V roce 1957 byl schválen projekt na rekonstrukci původní jámy. Po havárii a následném závalu v průběhu prací byla rekonstrukce přerušena a později úplně zastavena. Zával byl odstraněn a následovaly další nekonečné dohady co dál až bylo nakonec rozhodnuto a definitivně schváleno, vyhloubit novou těžní jámu Jindřich II, která se měla po dokončení stát hlavní těžní jamou závodu Antonín pro střední a severní oblast revíru.

Nová těžní jáma Jindřich II byla zaražena 8. 11. 1960 ve vzdálenosti 100 m jihozápadně od staré jámy Jindřich. Průměr jámy byl 6 m. Výztuž do hloubky 32 m byla dvouplášťová cihelná (mezi pláštěmi byl použita latexová izolace proti agresivní důlní vodě). Od hloubky 32 m do původních 1 250 m potom z litého betonu B 250 o tloušťce 50 cm. Stejný druh výztuže byl použit i pro prohloubení na konečnou hloubku 1 458 m v roce 1974.

Jáma zpřístupňovala nejprve pouze zaústěné 2. a 3. patro, dále již plnohodnotné 7., 9. a 10. patro, později pak i 11., 12., 13. patro. Na 7. patře se nacházela strojovna pomocného těžení, které bylo umístěno v hlavní jámě a bylo vybaveno klecí s protizávažím.

Profil jámy rozdělovaly hlavní rozpony U26 ukotvené oběma konci ve výztuži a pomocné rozpony U24 jedním koncem ukotvené v jámové výztuži a druhým na hlavní rozponě. Svislá vzdálenost rozpon činila 4 m. Ocelové průvodnice pro hlavní těžní oddělení jámy měly krabicový profil 150 x 150 x 8 000 mm. Pro pomocné oddělení jámy byly použity průvodnice dřevěné, lepené o profilu 160 x 160 x 6 000 mm. Přes ohlubeň, 7., 9., 10., 11. a pozdější 12. a 13. patro byly průvodnicové tahy u klecí hlavního oddělení přerušeny a nahrazeny ocelovým rohovým vedením. U pomocného těžení bylo rohové vedení pouze na 7., 11., 12. a 13. patře. Lezní oddělení bylo vzhledem ke klecím situováno čelně a vybaveno ocelovými žebříky o délce 8 m. Jamou byly v konečné podobě vedeny potrubní tahy se stlačeným vzduchem, výtlačným potrubím a také elektrické a sdělovací kabely.

Hloubení disponovalo jedním těžním strojem BFM 5850 pro hlavní těžení a jedním těžním strojem BFM 5850 pro revizní klec. Hlavní těžení pracovalo dvojčinně s okovy o obsahu

2 m³ do hloubky 720 m, 1,5 m³ do hloubky 1 200 m a 1 m³ do hloubky 1 250 m. Okovy sloužily pro dopravu horniny z hloubení a dopravu mužstva. Revizní klec sloužila pro dopravu materiálu na pracovní poval a nouzový výjezd mužstva z hloubení. Dvouetážový pracovní poval v hloubení sloužil současně i jako napínací. Jeho horní plošina fungovala jako pracovní pro vystrojování jámy ocelovými nosníky a lezním oddělením, na spodní plošině byly umístěny vrátky nakladačů a ostatní zařízení. Obě pracovní plošiny měly otvory pro jízdu okovů. Poval byl zavěšen na osmi lanech synchronizovaných vratů SW 10, umístěných na ohlubní jámy. Betonovací forma, tj. ocelové dveřové bednění vysoké 2 m s hmotností 22 tun, sloužilo jako šablona pro provádění jámové výztuže. Bylo zavěšeno na čtyřech lanech pod pracovním povalem, což činilo nemalé problémy. Pro dopravu betonové směsi sloužilo spádové potrubí o průměru 150 mm. Výroba betonovací směsi na povrchu byla zajištěna dvěma míchačkami K 500 s kompletním příslušenstvím, zázemím a přísunem surovin. Vše bylo umístěno pod střechou jámové budovy. Větrání hloubení zajišťovaly dva ventilátory DM 1120. Lutny měly průměr 500 mm a byly připevněny objímkami na jámovou výstroj. Pro nakládání horniny sloužily dva sovětské nakladače KS 3. Vrtání bylo prováděno vrtacími kladivy VK 28 v počtu 10 - 12 kusů.

Zařízení staveniště odpovídalo modernímu pojetí té doby. Těžní věž pro hloubení typu Ostroj (v detailech upravená) umožňovala bezpečné hloubení až do konečné hloubky stanovené projektem bez dalších úprav. Věž byla kompletně zapažena dřevem a jámová budova zakryta. Na jihovýchodní straně byla vybudována kompresorovna, vybavená původně třemi vzduchem chlazenými (WS 6,2 EKO) a třemi vodou chlazenými kompresory (výkon 10 m³/hod). Vzhledem k přehřívání vzduchem chlazených kompresorů, byly tyto nahrazeny dalším, vodou chlazeným, kompresorem 3 DSK 350-1, s hodinovým výkonem 25 m³ stlačeného vzduchu.

Jáma byla k 1. 1. 1964 vyhloubena na hloubku 1 250 m a umožnila koncentraci těžby ze závodu Antonín a úseku Julius, tj. ze střední a severní části revíru na tuto jámu a nové 10. patro v hloubce 1 128 m.

Rekonstrukce a výstavba povrchu, svěřená generálnímu dodavateli Průmyslovým stavbám Gottwaldov, ovšem v této době ještě zdaleka nezačala. Vzhledem k problémům a situaci v sektoru paliv a energetiky, útluhu neefektivních provozů bylo rozhodnuto po dokončení rekonstrukce, centralizovat těžbu celého revíru pouze na nový Důl Jindřich II a postupně zrušit organizačně i prakticky dvouzávodovou (od 1966 provozy) strukturu podniku.

V roce 1966 se započalo se stavbou nových šaten, koupelen, kantýny, vrátnice a rekonstrukce kotelny, která pokračovala po celý rok 1967. V roce 1967 započala demontáž hloubicí těžní věže, likvidace strojoven hloubicích těžních strojů, kompresorovny pro hloubení a celkové terénní úpravy v místě ohlubně jámy, včetně budování železobetonových patek pro ocelovou konstrukci těžní věže. Ocelová konstrukce těžní věže byla nad jámou montována teprve začátkem roku 1968. Následně byla celá těžní věž vysoká 46,3 m, vyzděná cihelnou vyzdívkou. V hlavě věže byl zabudován čtyřlanelý těžní stroj s třecím kotoučem 4K 4016 (rok výroby 1967), poháněný dvěma stejnosměrnými elektrickými motory o výkonu 1 700 kW.

Těžní stroj byl vybaven automatikou ZPA pro těžbu. Na čtyřech lanech o průměru 40 mm byly zavěšeny dvě čtyřetážové klece pro dva vozy JDV 0,95 m³ na etáži za sebou. Na ohlubni byla vybudována jámová budova s automatickým oběhem vozů a výklopníky. Tento komplex byl spojen s třídírnou pásovým mostem.

Nový Důl Jindřich II byl uveden do zkušebního provozu 1. 7. 1968 a do trvalého provozu potom od roku 1969.

Po převedení těžby na novou jámu byla v průběhu roku 1969 likvidována lanová dráha z dolu Antonín na třídírnou a dále pokračovaly práce v areálu dolu, výstavba dřevíště, úpravy terénu, spojení a inženýrské sítě mezi dolem Jindřich II a Antonín atd. Vše vyvrcholilo v roce 1970, kdy byla zasypaná stará jáma Jindřich.

V roce 1974 byla jáma Jindřich II (od roku 1973 centrální jáma celého revíru) prohloubena na konečnou hloubku 1 458 m. Bylo vybudováno náraží na 12. a 13. patře, čímž byla symbolicky výstavba nového dolu Jindřich II dokončena. Prohloubení bylo prováděno opětovně pracovníky výstavbového závodu VKD, n. p., závod 3, Zastávka u Brna.

Co říct na závěr? Těžní věž tohoto typu a konstrukce byla v naší republice pouze nad dvěma jámami, a to nad výdušnou (skipovou) jámou č. 1, závodu 1, Dolu Jan Šverma v Ostravě a nad dolem Jindřich II ve Zbýšově. Prvně zmiňovaná se porouchala do hornického nebe již v roce 1992. Těžní věž dolu Jindřich II byla postupně rozebrána během letních měsíců roku 2015. Přišli jsme tak o další kus naší hornické historie.

Obr. 1: Důl Jindřich II z haldy (70. léta)

U Plzně budou po roce 2018 jezdit vlaky nejdelším českým tunelem Podle dostupných podkladů zpracoval Jiří Grygárek

V červnu tohoto roku byla u Plzně dokončena ražba prvního tubusu budoucího dvoutubusového železničního tunelu, kterým budou po dokončení stavby projíždět vlaky typu Pendolino rychlostí až 160 km za hodinu.

Stavba je situována v oblasti Pod Chlumem a tubusy budou mít stejnou délku cca 4,5 km. Jímí se nahradí původní traťový meandr, který by se jinými způsoby modernizoval jen velmi obtížně. Budou ji využívat zejména rychlostní vlaky, jedoucí mezi Prahou, Rokycany, Ejovicemi a Plzní a dále na západ již po roce 2018, přičemž úsek z Rokycan do Plzně se zkrátí z 20 na 14 kilometrů (obr. 1).

Ražba prvního tubusu probíhala ve směru od Kyšic k plzeňské části Doubravka a trvala celkem 500 dnů. K ražení se použil plnoprofilový razicí stroj Viktoria, vyrobený v německém Schwanau, o hmotnosti 1800 tun, délce soustrojí 114 m a průměru razicí hlavy 10 m. K výztuži se používaly betonové prstence. Podle původních předpokladů se měl stroj vynořit na povrch na plzeňské straně již v závěru minulého roku. Zpoždění způsobily nečekaně vysoké přítoky vody, nestabilita nadloží a změněný charakter hornin, kdy v poslední čtvrtině trasy vystřídaly relativně měkké břidlice břidlice, protkané křemitými žilkami a tvrdé spility. Řezná hlava stroje se tak vynořila z podzemí na povrch až letos v červnu (obr. 2).

Ražení zjišťovalo ve třísměnném provozu 15 horníků a jeden technik, na 40 lidí bylo zaměstnáno na povrchu při pomocných pracích.

Ražba tubusu č. 2, vzdáleného od tubusu č. 1 až 35 m, by se měla ukončit v průběhu roku 2017. Při tom nelze očekávat, že podmínky pro ražení zde budou příznivější, než tomu bylo u tubusu, jehož ražba již byla ukončena.

Obr. 1: Celková situace v oblasti ražby tunelu (Právo, červen 2016)

Obr. 2: Řezná hlava razicího stroje se po 500 dnech částečně vynořila na povrch. Foto Ivan Blažek

115. výročí Hornického spolku Rozkvět v Sedlišťích

Jaroslav Minka

Na přelomu 19. a 20. století docházelo k významným změnám v sociální struktuře obyvatel v Sedlišťích. Dříve ryze zemědělská vesnice se měnila na vesnici kovozemědělců, kteří pracovali v Karlově huti v Lískovci-Lipíně a také ve vzdálenějších hutích a šachtách v Ostravě. Tak byl založen Hornicko-hutnický spolek Rozkvět v roce 1901. Stal se jedním z nejstarších hornických spolků na Ostravsku vlastnících historicky cenný prapor z téhož roku.

Horníci a hutníci přinesli do vesnice i myšlenky sociální spravedlnosti. Zvláštností spolku Rozkvět je, že byl založen v obci, kde nikdy nebyla žádná šachta a není ani doposud.

Antonín Strumenský, pokračující kronikář klubu, vzpomenu ve svém projevu 3. 9. 2016 na oslavách 115. založení spolku Rozkvět v Sedlišťích a při Lažských slavnostech na Bezručově vyhlídce (Černé zemi) zasloužilé členy spolku: Josef Mintěl (1869-1940), šachta Zárubek, poslední jeho přání být pohřben v hornické uniformě; Vítězslav Lipina (1920-1981) šachty: Trojice, Ludvík v Ostravě-Radvanicích; Milan Bezecný (1947-1993), doly: Zárubek, J. Fučík, Ferdinand Antonín Stříž (1895-1977) šachty: Pokrok v Petřvaldě, Terezie (P. Bezruč) ve Slezské Ostravě – kronikář spolku, čestný občan obce Sedliště; Bohumil Zátopek starší (1906-1986) důl Luis (Jeremenko) v Ostravě-Vítkovicích.

Havířina se dědí z otce na syna

Rod Sošinských: Tomáš (1878-1955) Důl Odra v Ostravě, Filip (1904-1957) Důl Odra, Karel nar. 1938 doly Fučík a Paskov, Zbyněk nar. 1967 Důl Paskov. Rod Střížů: Antonín

Ferdinand (1895-1977) Důl Petr Bezruč Ostrava, Jaromír (nar. 1948) doly Zárubek a Staříč, Petr (nar. 1973) Důl Staříč.

Nositelé státních vyznamenání za práci v hornictví.

Rajnoch Eduard, Lipovský Karel, Poledník Adolf, Sobek František, Šmíd Rudolf, Václavík Adolf, Zátopek Bohumil starší.

Zahynuli při práci v dole

Antonín Škapa, nar. 1863, zahynul 1893 na Hermenegildě (Zárubku), Bezečný Viktor, nar. 1899, zahynul 1932 na dole Pokrok, Kočvara Rudolf, nar. 1895, zahynul 1939 na dole Ida (Rudý říjen), Kulhánek Boleslav, nar. 1915, zahynul 1944 na dole Ignát (J. Šverma), Tomša Robert nar. 1906 zahynul 1961 na dole Dukla, Kulhánek Jan, nar. 1946, rodák ze Sedliště, zahynul 1976 na Dole Staříč.

Celá činnost spolku je o lidech, havířích a jejich práci nejen na šachtách, ale i v obci. Spolek má 11 kronik, v Lašském muzeu má vystaveny hornické exponáty. Doprovází své členy na poslední cestě života vždy v hornickém kroji a se svým praporem. Slaví narozeniny svých členů a v době konání hornických dnů na Dole Anselm pod Landekem vždy se svým praporem šli z Petřkovic členové spolku Rozkvět ze Sedliště v čele průvodu. Stali se tak členy KPHMO než se osamostatnili a začlenili se mezi SHHS ČR.

Obr. 1: Krojování horníci z Horní Suché a spolku Rozkvět

Obr. 2: Pamětní list k 115. výročí založení hornického spolku Rozkvět

Z historie spolkové činnosti 1901 – 1918.

Každoročně na den sv. Prokopa - 4. července a sv. Barbory - 4. prosince se horníci ve svých uniformách se shromáždili na nádvoří šachet a potom pochodem šli na shromážděště, kde se odbývaly polní mše. Po mši horníci pochodovali a vzdávali hold zaměstnavatelům. V ten den se nepracovalo a byla to tzv. panská šichta, tedy placená. Dostával se finanční závdavek, který horníci zpravidla propili v místních hospodách, případně byli pohoštěni na zábavách pořádaných jednotlivými šachtami.

Z té doby pochází i hornická modlitba:

Svatá Barborko, v šachtě je horko,
svatá Barborko, svatý Prokope,
žádný neví jaká dřina
je ta černá havířina,
kdo kope, ve dne v noci doufá v Tebe,
že dáš na zem kousek nebe,
svatý Prokope!
Zdař Bůh!

Literatura: Sedlišťané, Stodesáté výročí Hornického spolku Rozkvět v Sedlišťích.

5. Ľubietovsky banický a hutnícky den

Petr Rojíček (částečně redakčně upraveno)

27.-28. května 2016 se konal v Ľubietové pod záštitou Združenia banických spolkov a cechov Slovenska a Slovenskej železnej cesty 5. Ľubietovsky banický a hutnícky deň, na který pozvali KPHMO pan starosta Ing. Pavel Zajac a Banický a hutnícky spolok LIBETHA.

Vyjeli jsme den předem 26.5. a dojeli za našimi přáteli do Banské Štiavnice z Banskostavnického-Hodrušského banického spolku. V průběhu odpoledne jsme navštívili malé ale velmi pěkné lázně Sklené Teplice, které se nacházejí v překrásném údolí Štiavnických vrchov vzdálené asi 16 km. Zdejší raritou je výskyt termálních pramenů s teplotou od 37 do 52,3 °C. Vybrali jsme si unikátní „Jaskynný parný kúpeľ“, tzv. Parenicu s teplotou vody 42 st. Můžu vřele doporučit všem. Prošli jsme se krásnou procházkou Botanickou zahradou a městem Banská Štiavnica. Večer jsme již za účasti místopředsedy SHHS-ČR Zdeňka Brázdy, předsedy ZBSC Slovenska Erika Sombathyho a dalších přátel strávili večer povídačkami a pěním písní. Druhého dne jsme se vydali do místa setkání v Ľubietovej kde jsme se zúčastnili slavnostního otevření „Náučného banského chodníka na Podlípe.“

Obr. 1: Účastníci setkání v Ľubietové

Ľubietová je jedno ze sedmi bývalých královských měst na středním Slovensku a je považováno za geografický střed Slovenska. Nachází se v blízkosti horního toku Hronu mezi městy Podbrezová a Brezno. V minulosti byla významným střediskem těžby a zpracování měděných a železných rud, ale i zlata. Okolí obce patří z historického a mineralogického hlediska k nejvýznamnějším rudným revírům na Slovensku a dalo název unikátnímu místnímu minerálu – libethenit.

Obnova báňské historie v Ľubietovej a její využití pro cestovní ruch a rozvoj montánní turistiky nás zavádí k historickému ložisku měděné rudy na Podlipu. Trasa vede po lesních cestách, haldových odvalech v blízkosti ústí starých báňských štol. Celkem ji tvoří 13 zastavení s popisnými tabulemi. Výškový rozdíl činí 200 m a časově se dá zvládnout za tři hodiny, a také jsme ji absolvovali. Na slavnostní otevření přišlo a přijelo mnoho občanů Ľubietové, děti a také zástupci z 29 spolků z toho 7 z Česka a jeden z Polska. Dokonce přijel celý Bus polské vysokoškolské mládeže z družebního města. Všechny nás vedl a působivý výklad provedl sám starosta Ing. Pavel Zajac. Po absolvování trasy pro nás připravili členové spolku, u zastavení č. 4, pěkný a bohatý piknik. Vzpomínám v této souvislosti na rok 2011, kdy na naše otevření obnovené hornicko-geologické a přírodní stezky na Landeku nás přišlo snad jen celkově 10, včetně hostů! Opravdový důvod k zamyšlení!

Ve večerních hodinách se pak konal opravdu povedený šachťák, kterého se zúčastnili zástupci 27 spolků ze Slovenska i Česka a mnozí z nás se bavili a pěli písně až do pozdních nočních hodin, a to za aktivní účasti pana starosty a skvělého harmonikáře. Rád bych zde připomenul, že Banickému spolku OZ LIBETHA v Ľubietovej předsedá manželka pana starosty Dagmar a spolek má 117 členů, z toho jsou dvě třetiny žen. Tyto ženy pro nás připravily spoustu různých sladkých i slaných dobrot, které se podávaly účastníkům z hornických spolků i v průběhu sobotního kulturního programu. Sobotní den začal ranní hornickou bohoslužbou v místním kostele. Následně zástupce hornických spolků přijal na radnici pan starosta a každému zúčastněnému spolku předal pamětní list. Pamětní stužka 5. Setkání v Ľubietovej pak byla předána při stužkování praporů na náměstí. Mimořádně jsme obdrželi stužky připentlené na švancaru neboť ani já ani J. Gavlas jsme prapory sebou nevzali.

Mezitím na náměstí započala veselice s kulturním programem. Byly na něm desítky stánků s prodejem řemeslných výrobků a hlavně ukázky výroby různých řemesel, včetně pecí na tavení litiny, mědi, cínu, olova aj. Následovala tradiční hornická paráda - průvod hornických spolků obcí kolem radnice s náměstíčkem a parkem, které se zúčastnilo na 200 krojovaných horníků. A nakonec to, co dělá takové dny úspěšné - po celé tyto dny bylo nádherné slunečné počasí. Navečer se sjeli na chatu Libetha, kde jsme byli ubytováni, i někteří zástupci hornických spolků, včetně účastníků z Polska. Zavzpomínali jsme si, zapěli a domů jsme se vypravili v neděli ráno. Vstoupil nám do toho obětavě Erik Sombathy (předseda Sdružení hornických spolků Slovenska) a nabídl nám, že nám ještě ukáže nějaké štoly v lokalitě Jasené a domluvil návštěvu ve Vyšné Boce. Tam nás člen spolku Salvátor pan Peter Floder provedl 40m štolou Salvátor, kde se v minulosti těžilo zlato. Štolu spolek se svým předsedou Peterem Laučíkem obětavě připravují k otevření pro veřejnost. Pak nás ještě pan Floder pozval na PVE Čierný Váh na Liptov (přečerpávací elektrárna), kde průvodcuje. Toto místo připomíná technické dílo podobné naší přečerpávací elektrárně Dlouhé stráně. Rád bych se zmínil, že z okolí horní

nádrže je nejlepší a nádherný výhled na celý hřeben Tater od východu po západ a také Nízké Tatry a daleko až do Slovenského Rudohoří. A samozřejmě také daleko do celého podtatranského údolí. Informace o přečerpávací elektrárně je možno vyhledat na slovenském internetu a také Wikipedii.

Na závěr bych doporučil našim členům, aby využívali dnes už častého pozvání do různých míst působení hornických spolků. Určitě nebudou zklamáni, a přitom budou prezentovat náš hornický spolek. Zastávám názor, že setkávání v menších městech jsou působivější a velmi dobře zorganizována a určitě stojí za účast. Šťastnou cestu napříště!

Den horníků v Petřvaldě

Karel Budin

Již po deváté se setkali bývalí zaměstnanci Dolu Julius Fučík v Petřvaldě při oslavách Dne horníků. Na přání většiny účastníků jsme poprvé akci přemístili do restaurace Mokroš, proti bývalému místu hřiště HEPA. Musím konstatovat, že kulturní prostředí napomohlo skvělé atmosféře setkání. Na akci se nás sešlo 35 osob. Musíme brát také na zřetel stáří bývalých zaměstnanců a také, že nás v uplynulém roce dost opustilo do hornického nebe.

Přesto připravený program – promítání filmů, fotodokumentace z DH a hlavně nespočet besed mezi sebou navzájem potvrdil, že taková setkání mají smysl.

Organizaci akce tradičně převzali manželé Budinovi a manželé Janků. Na závěr jen konstatování: Opět za rok!!!

Obr. 1: Pohled do sálu s účastníky setkání DH Petřvald 2016. Foto K. Budin

AWT Rekultivace, a. s. – historie a současnost

Mgr. Pavel Ševčík

Asi není pochyb o tom, že většina čtenářů Hornického zpravodaje naši společnost zná. Vždyť pod různými názvy a s různým organizačními a majetkovými vazbami působí v regionu více než 50 let. Vždy však jako společnost, která je svojí činností bytostně spjata s OKD, a.s. Tímto příspěvkem chceme její historii i současnost pamětníkům připomenout a těm mladším představit firmu, která je neodmyslitelnou součástí historie ostravsko-karvinského revíru a hrála v něm po boku OKD významnou roli.

Zpátky až do roku 1955

I když oficiálním datem vzniku společnosti je datum 1. ledna 1962, kdy byl rozhodnutím Ministerstva paliv a energetiky v Praze, v rámci Sdružení ostravsko-karvinských dolů v Ostravě zřízen samostatný podnik **Ostravsko-karvinský revír, REKULTIVACE, národní podnik, se sídlem v Orlové**, můžeme stopy jeho vzniku nacházet již v roce 1955. V roce 1954 byl vypracován program rozsáhlé asanace a rekultivace devastovaných ploch v ostravsko-karvinském revíru. K jeho realizaci byla u národního podniku OKR – Báňské stavby Ostrava zřízena první dvě rekultivační střediska (od 1. 10. 1955 v Karviné a od 1. 1. 1956 v Dolní Suché). Tato střediska dostala do svého obhospodařování zpět od Státního statku Bohumín bývalé statky a hospodářství, které byly v roce 1952 od OKD vyčleněny. Jednorroční činnost obou středisek prokázala oprávněnost jejich existence, ale současně i nutnost jejich jednotného vedení a řízení. Proto na základě rozhodnutí vedení OKD (v té době Kombinát OKD v Ostravě) byla obě střediska od 1. 1. 1957 sloučena v jeden celek, a tak bylo vytvořeno **Středisko pro asanaci a rekultivaci se sídlem v Dolní Suché**. Organizačně bylo středisko začleněno do národního podniku **OKR – Báňské stavby v Ostravě**.

Zvyšující se požadavky důlních podniků na asanační a rekultivační práce vedly v roce 1959 vedení n. p. Báňské stavby k rozhodnutí přeorganizovat dosavadní Středisko asanace a rekultivace na **samostatný Závod pro asanaci a rekultivaci**. Sídlem tohoto závodu se postupně stávaly Dolní Suchá (ve dvoře), radnice v Prostřední Suché a radnice v Orlové na náměstí.

Tehdy zřízená dvě rekultivační střediska a později rekultivační závod v rámci národního podniku Báňské stavby Ostrava začaly provádět první rekultivační práce na poddolovaném území a obhospodařovat zemědělský půdní fond v revíru.

Rekultivace jako samostatný podnik

Rozšiřující se oblast revíru (v té době byly ve výstavbě nové doly: 9. květen, ČSM-sever, ČSM-jih, Paskov a Staříč), problémy s ochranou zemědělské a lesní půdy, jakož i celkového životního prostředí v obydlených oblastech revíru, vyžadovaly zcela odlišný a komplexnější přístup k jejich řešení. K systematickému a koordinovanému odstraňování následků těžby černého uhlí byl v roce 1962 zřízen **samostatný podnik OKR – REKULTIVACE, národní podnik**.

Podnik v rámci asanačních a rekultivačních prací likvidoval, upravoval a ozeleňoval haldy, likvidoval na nich vzniklé zápany a požáry. Mezi dalšími činnostmi byly prováděny úpravy vodních poměrů v poddolovaných oblastech, zalesňování vybraných oblastí včetně sadových úprav. Rovněž byly prováděny demolice rodinných domků vykoupených z titulu důlních škod.

V organizačním uspořádání podniku převažoval systém tří výrobních závodů a pomocných středisek:

1. asanační a rekultivační závod;
2. zemědělský účelový závod;
3. zahradnický závod.

Po určitou dobu podléhala přímo podnikovému ředitelství i samostatná střediska: loupárna brambor, účelové sady, mechanické dílny v Horní Suché a stavební údržba v Dolní Suché. Od roku 1973 se dosavadní samostatná střediska začleňují do zemědělského účelového závodu. V roce 1975 došlo ke zrušení zahradnického závodu a začlenění zahradnické výroby rovněž do tohoto zemědělského závodu.

Na základě rozhodnutí Ministerstva paliv a energetiky ČSSR byl **od 1. ledna 1977 zřízen koncernový podnik Ostravsko-karvinský revír, Rekultivace, se sídlem v Havířově.**

Význam a postavení k. p. Rekultivace významně vzrostl především činnostmi a kompetencemi, které až do zřízení k. p. Rekultivace zajišťovaly nadřízené orgány, případně jiné organizace v rámci OKD, resp. jiné celostátní instituce.

Podnik, na základě změny organizační náplně podle příkazu GR 25 z roku 1977, působil v těchto oblastech:

- v roce 1987 byl k. p. Rekultivace pověřen zavedením jednotné evidence pozemků celého koncernu;
- v roce 1978 byly ke k. p. Rekultivace převedeny pozemky od jednotlivých koncernových podniků, které nesloužily k jejich provozu;
- v roce 1978 bylo provedeno soustředění veškeré přípravné a projektové činnosti rekultivací a asanačí k projektovému středisku k. p. Rekultivace;
- v roce 1979 byla provedena centralizace veškeré „realizační“ rekultivační a asanační činnosti od 18 koncernových podniků;
- v roce 1977 došlo k reorganizaci odboru důlních škod a jeho převodu ke k. p. Rekultivace;
- v roce 1979 byla ke k. p. Rekultivace převedena od všech koncernových podniků a koncernových účelových organizací agenda vypořádání škod způsobených důlní činností;
- v roce 1978 byla zahájena delimitace a centralizace hospodaření s důlním kamenem od všech důlních organizací ke k. p. Rekultivace.

V asanačně rekultivační činnosti se koncernovému podniku Rekultivace podařilo:

- asanovat a rekultivovat 32 kuželových hald, kdysi tak typických pro naši hornickou krajinu;

- utlumit veškeré staré hořící odvaly a tím přispět k ozdravení ovzduší;
- zkvalitnit asanačně rekultivační práce od projektové dokumentace až po jejich konečnou realizační zemědělskou fázi.

Rekultivace organizační složkou OKD

V rámci organizačních změn v OKD se dnem 1. 7. 1990 k. p. Rekultivace stal **odštěpným závodem OKD Ostrava (OKD-Rekultivace, odštěpný závod)**.

Po krátké době, na základě rozhodnutí ministra hospodářství ČSFR ze dne 29. 12. 1990, vznikla dnem 1. 1. 1991 **akciová společnost Ostravsko-karvinské doly se sídlem v Ostravě**. Tímto dnem rovněž vzniká nový název našeho podniku, a to **OKD, a.s. Rekultivace, Havířov**. V roce 1991 se také mění struktura podniku. Stávající dvoustupňové řízení společnosti, které se skládalo za závodu technické rekultivace a závodu zemědělské rekultivace, bylo zrušeno. Jednotlivé závody přešly pod vedení náměstků (náměstek pro zemědělskou výrobu, náměstek pro rekultivační práce).

Představenstva OKD, a.s. rozhodlo, že ke dni 18. 1. 1994 vznikla OKD, Rekultivace, akciová společnost se sídlem v Havířově se základním jměním 581 mil. Kč. V tomto roce vzniku akciové společnosti byly podnikatelské aktivity zaměřeny z převážné části na asanačně rekultivační činnost, budování skládek komunálních a průmyslových odpadů, dekontaminaci zemín, opravárenství, údržbu pozemků a omezenou rostlinnou výrobu. Přijetím motta „Návrat k čisté přírodě“ se naše společnost zaměřila na aktivity související s ekologií a zlepšením životního prostředí. Realizovala se zejména v našem regionu, ale i mimo něj. Podíleli jsme se rovněž na obnově krajiny v podhůří Jeseníků zahlazováním ekologických škod způsobených v chráněné oblasti. Mezi významné ekologické akce tohoto období patří výstavby skládky popílku pro Elektrárnu Dětmorovice, skládky v prostoru Centrálního odvalu Zárubek pro ukládání zvláště nebezpečných a ostatních odpadů a skládky komunálního odpadu pro DEPOS Horní Suchá a.s.

Ve svých aktivitách v péči o životní prostředí se OKD Rekultivace, a.s. také aktivně podílela na vzniku společnosti Depos Horní Suchá a.s., která vznikla z potřeby obcí a okresu Karviná při nakládání s odpady v souladu s platnou legislativou. Po svém založení v roce 1994 společnost v lednu 1995 zahájila praktickou činnost zprovozněním skládky odpadů skupiny S OO (ostatní odpady). Už v průběhu roku 1995 firma vstoupila také na trh svozu odpadů. V dubnu roku 2000 byla společnost certifikována podle standardů řady norem ČSN EN ISO 14001 (systém environmentálního managementu) a následně podle normy ČSN EN ISO 9001 (systém řízení jakosti) pro rozsah platnosti „Svoz a nakládání komunálního odpadu“. V červnu 2006 společnost získala certifikát „Oborový podnik pro nakládání s odpady“. V souladu se zákonem č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů byla společnost Depos Horní Suchá, a.s. zařazena mezi subjekty kritické infrastruktury České republiky regionálního významu. V současné době jsou akcionáři této společnosti města Karviná, Havířov, Orlová, Petřvald a obce Horní Suchá, Albrechtice, Stonava, Těrlicko. Největším akcionářem společnosti s 20,54 % akcií je AWT Rekultivace a.s.

Akciová společnost OKD Rekultivace začala v roce 1997 řešit také jeden z největších ekologických problémů ostravsko-karvinského průmyslového regionu, kterým byla dekontaminace území KAROLINA v centru Ostravy, území, na němž přes 100 let probíhala průmyslová koksárenská výroba a na ni navazující výroba chemická.

Pro rozšíření svých činností v oblasti nakládání s odpady, asanace zeminy a stavební činnosti založila OKD Rekultivace v roce 1998 dceřinou společnost REFEZO, a.s., jejíž cílem bylo provádět recyklační činnost, výkup stavebních odpadů (asfalt, beton, kamenino materiálů). V roce 2005 rozhodlo vedení OKD Rekultivace a.s. o zániku této společnosti a jí prováděné činnosti převzala mateřská společnost OKD Rekultivace a.s.

Vedení společnosti si bylo vědomo toho, že integrální součástí nabídek do výběrových řízení jsou i zavedené a certifikované systémy řízení jakosti a v našem případě především v oblasti environmentálního managementu. Oba tyto systémy byly v roce 2003 certifikovány, stejně tak byla v roce 2006 certifikována i oblast bezpečnosti práce podle norem OHSAS 18001 a v dalším období byla v roce 2016 certifikována i oblast řízení energetiky podle ČSN EN ISO 50001:2012.

Rozšiřujeme činnosti na Kladno a do Čech

V polovině roku 2005 pak dochází k významné změně, a to k delimitaci střediska Stavební výroba Českomoravské doly – účelové zařízení se sídlem v Kamenných Žehrovicích. Středisko bylo založeno v r. 1987 při útvaru investic Dolu Tuchlovice s. p. pro zajišťování stavební údržby a prací IVVR na dole. Po privatizaci Kladenských dolů (1993) bylo středisko postupně převedeno do několika dceřiných firem společnosti ČMD a.s., naposledy do firmy ČMD-účelové zařízení, a.s. (2004). V tomto období středisko zajišťovalo stavební a obslužné činnosti pro Kladenské doly vč. oprav a údržby bytového fondu a později i likvidaci Kladenských dolů. Po ukončení činnosti Kladenských dolů a po prodeji bytového fondu Kladenských dolů bylo středisko delimitováno pod firmu OKD, Rekultivace a.s. (2005). Středisko Kladno se specializuje na práce s využitím popílkového stabilizátu (certifikovaný výrobek Stabilizát HBZS, typ FL). Jedná se především o likvidace starých důlních děl a zahlazování následků bývalé hornické činnosti a dále o provádění zásypů a obsypů na pozemních a inženýrských stavbách. Středisko dále provádí běžnou stavební činnost, údržbu nemovitostí, demolice objektů a sanačně rekultivační práce především s využitím popílkového stabilizátu.

Zřízení střediska Kladno byl pro OKD Rekultivace a.s. strategicky významný krok vytvářející příležitost k rozšíření nabídky služeb v oblasti středočeského regionu (např. řešení havarijního stavu odvalu v Němčicích, rekultivace odvalu v Tuchlovicích atd., ale i v jiných regionech Čech (např. demolice areálu univerzity J. E. Purkyně v Ústí n. Labem).

V období kolem roku 2005 - 2009 společnost OKD, Rekultivace, a.s. realizuje významné zakázky v rámci odstraňování škod na životním prostředí financované Fondem národního majetku ČR, Ministerstvem financí či Ministerstvem průmyslu a obchodu, jako jsou práce na výstavbě dálnice D47, demolice tvarovkové slévárny v oblasti Vítkovic, kde významnou část

zakázky tvořila ekologická likvidace odpadu, budování a rekultivace skládek v Horní Suché a Ostravě-Hrabové a v neposlední řadě i práce při budování průmyslové zóny v Nošovicích.

Rekultivace jako dceřiná společnost OKD, Doprava, a.s.

K 1. lednu 2009 došlo k rozdělení OKD Rekultivace a.s. formou odstěpením se a vznikem společnosti RPG RE Asset s.r.o. se sídlem v Ostravě. Na společnost RPG RE Asset s.r.o. přešla část jmění společnosti v souladu s Projektem rozdělení společnosti a vznikem nové společnosti OKD, Rekultivace a.s. jako dceřiné společnosti OKD, Doprava, a.s.

Na jaře 2009 přistoupilo na podnět vlastníků vedení společnosti k významné změně v organizační struktuře i zaměstnanosti společnosti. Z důvodu zvýšení efektivnosti práce, racionalizace činností i úspor především v nákladech společnosti došlo k vyčlenění některých oblastí činnosti ze správy společnosti jako např. účetnictví, financování, controllingu, zásobování, právní služby, informatiky, mzdového účetnictví, došlo ke zrušení úseku opravárenství. V rámci této restrukturalizace došlo ke zrušení celkem 140 pracovních míst, z toho 42 pracovních míst techniků a 98 pracovních míst dělníků. Zajišťování činností správního a administrativního charakteru pro společnost přešlo na Centrum sdílených služeb OKD, Doprava, a.s. Někteří ze zaměstnanců společnosti do Centra sdílených služeb přešli, větší část jich však odešla z organizace s vysokým odstupným. Restrukturalizace v roce 2009 pokračovala a k 1. srpnu 2009 bylo delimitováno středisko sadových úprav do společnosti TALPA, kam přešlo i 32 zaměstnanců. Struktura společnosti se měnila i dál – personální činnosti se vyčlenily z útvaru ekonomického náměstka, personální ředitelka se stala zástupcem předsedy představenstva pro personalistiku a s novým organizačním řádem přebírá do svých kompetencí některé pracovněprávní pravomoci od předsedy představenstva. Vzniká nový útvar techniky a řízení procesů. Organizační uspořádání společnosti přechází od hierarchické struktury na plochou, akceschopnější strukturu s vymezenými odpovědnostmi a kompetencemi vedoucích – ředitelů, stojících v jejich čele.

V průběhu roku 2008 vlastníci rozhodli vyřešit další organizační a zakázkovou anomálii. Ve dvou společnostech, a to v OKD, Doprava, a.s. a v OKD, Rekultivace, a.s. působila střediska se stejnou výrobní náplní, stejným strojovým parkem, zaměstnanci se stejnou kvalifikací. K 1. únoru 2010 tak došlo k převodu vybraných činností a více než 100 zaměstnanců z Provozní oblasti zemních a těžebních prací OKD, Doprava, a.s. do Útvaru mechanizace OKD, Rekultivace, a.s. (v dřívější terminologii Závod technické rekultivace), který se od 1. 2. 2010 organizačně rozdělil na Útvar výroby a Útvar mechanizace, v jejichž čela byli postaveni samostatní ředitelé.

Stáváme se součástí skupiny Advanced World Transport

Rozhodnutím jediného akcionáře se k 1. květnu 2010 společnost přejmenovává na **AWT Rekultivace a.s.** jako součást skupiny Advanced World Transport BV (AWT). Nová značka na trhu v sobě snoubí unikátní know-how ze všech oblastí dopravy a logistiky a také tradici, bohatou historii a dlouhodobou zkušenost jednotlivých firem, které skupinu AWT tvoří.

Ambicí skupiny AWT je poskytovat pokročilé komplexní služby v mezinárodním měřítku. Své klíčové místo v ní má vedle Advanced World Transport a.s. (dříve OKD, Doprava, a.s.) a AWT Rekultivace a.s. rovněž další přední hráči na trhu – Čechofrakt, SPEDI-TRANS nebo BlueTruck, stejně jako zahraniční společnosti působící na Slovensku, v Maďarsku nebo v Bělorusku.

Společnost AWT Rekultivace a.s. se současně ve struktuře skupiny AWT stala přímou dceřinou společností mateřské společnosti Advanced World Trasport B. V. se sídlem v Amsterdamu.

S převodem majetku, činností, techniky a 204 zaměstnanců Provozní oblasti zemních a těžebních prací společnosti Advanced World Transport a.s. (dříve OKD, Doprava, a.s.) se k 1. říjnu 2010 rozšiřuje činnost a mění struktura AWT Rekultivace a.s. Vzniká Útvar služeb pro OKD, na který přešlo zabezpečování následujících služeb pro hlavního obchodního partnera:

- řízení provozů havarijní skládky uhlí, kališť, manipulace s hlušinou na Dolech Darkov, Dole ČSM a Dole Paskov;
- činnosti spojené s popílkovým hospodářstvím - jednalo se o pracoviště rekultivace Křivý Důl, kde jsme využívali vyrobený popílek z tepláren a elektráren k rekultivaci území;
- další významnou činností Útvaru Služeb pro OKD je manipulace pro revír, která se stará o zabezpečení provozu povrchu na jednotlivých dolech;
- neméně důležitou činností jsou rekultivační stavby jako je např. rekultivace území Solec – Pilňok (s těžbou kalů pro Důl Darkov a následnou rekultivací), rekultivace území Nový York (těžba kalů a následná rekultivace) apod.;
- posledním segmentem činnosti Útvaru služeb pro OKD, a.s. je hydrotěžba za pomoci sacích bagrů na kalištích Pilňok a Doubrava, kde AWT Rekultivace a.s. zabezpečuje řízení tohoto procesu.

V následujícím roce 2011 proces restrukturalizace společnosti pokračoval. Od Advanced World Transport a.s. byla převzata činnost a zaměstnanci automechanické dílny, jejíž existence v Advanced World Transport a.s. se zrušením autokolony již neměla opodstatnění.

Cílený a systematický rozvoj kvalifikace zaměstnanců

Rok 2011 je charakterizován i výraznou aktivitou v péči o odborný rozvoj svých zaměstnanců. Společnost získala z Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR na projekt „Vzdělávání zaměstnanců AWT Rekultivace a.s.“ dotaci ve výši přes 4,2 mil. Kč. Do vzdělávacího projektu bylo zařazeno takřka 90 zaměstnanců, kteří se v období od ledna do prosince 2011 zúčastnili seminářů a nácviků dovedností při využívání výpočetní techniky, vedení obchodních jednání, vedení zaměstnanců, jejich motivace, manažerské komunikaci, řešení výkonnosti firmy, pracovního práva atd. Rovněž péče o kvalifikaci zaměstnanců v dělnických profesích zaznamenala výrazný posun, a to nejen z hlediska vynaložených nákladů, ale především péče o dodržení podmínek odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců. V září 2011 jsme také začali úzce spolupracovat se Střední školou technických

oborů v Havířově – Šumbarku. Tato spolupráce spočívá nejen v zajištění praktického výcviku žáků této školy v oboru mechanik silničních strojů na pracoviště v Petřvaldě a v oborech zedník, instalatér a stavební klempíř, ale i v pomoci školy odpadovým materiálem, který škola využije pro výcvik žáků, v zapůjčování technického vybavení školy, ale i v organizování rekvalifikačních kurzů a kurzů různých druhů svařování školou pro dělníky AWT Rekultivace a.s.

Při nedostatku vysokoškolsky vzdělaných odborníků v oborech potřebných pro některé činnosti společnosti došlo v září 2011 k dohodě s VŠB-TU a počátkem roku 2012 bylo otevřeno specializované rekvalifikační studium pro zaměstnance AWT Rekultivace a.s. s tím, že po ukončení tohoto studia budou mít otevřenou cestu ke složení speciálních zkoušek na Obvodním báňském úřadu, samozřejmě se značnou mírou stability jejich zaměstnání u firmy.

Změny postupného zaměřování společnosti na další činnosti si nutně vyžadovaly i změny kvalifikační struktury personálu. Vedení společnosti se rozhodlo jít cestou rekvalifikací, změny a rozšiřování kvalifikace vlastních zaměstnanců, dělníků i techniků, k čemuž významně využilo i možností dotací z prostředků EU. V letech 2011 – 2015 zařadilo těchto forem vzdělávání (mimo zákonem stanovené kurzy, školení a přezkoušení) celkem 235 svých zaměstnanců a využilo datace v objemu více než 8,6 mil. Kč. Jako organizace vědomá si své společenské odpovědnosti za rozvoj regionu jsme také realizovali odborné stáže pro občany Havířova a okolí v evidenci Úřadu práce a pro mladé uchazeče o zaměstnání. Po ukončení stáží získali absolventi certifikáty o absolvování odborné stáže, které jim měly usnadnit přijetí do zaměstnání. Některé z těchto stážistů, ty nejlepší, jsme i sami do pracovního poměru přijali.

Diverzifikace a rozšiřování portofolia činností

Situace na stavebním trhu České republiky se v roce 2011 výrazně zhoršovala nedostatkem finančních prostředků, především prostředků poskytovaných ústředními orgány na likvidaci starých ekologických zátěží, rekultivace, sanace, stavební práce na dopravních stavbách apod. Vedení společnosti proto hledalo i jiné cesty pro uplatnění svých zaměstnanců a techniků. Rozhodlo se diverzifikovat svoje činnosti, orientovat se i jiné činnosti než dosud prováděné a současně hledat i výraznější uplatnění mimo region severní Moravy a České republiky. V září 2011 schválili vlastníci (Advanced World Trasport B.V.) záměr vedení společnosti založit v Polsku dceřinou společnost, jejímž cílem je zmapovat polský stavební a rekultivačně-ekologický trh, získat kontakty, reference a získat zakázky pro sebe i pro mateřskou společnost AWT Rekultivace a.s. Dne 8. prosince 2011 byla tato společnost – AWT Rekultivace PL, s.r.o. se sídlem v Cieszyne založena.

Nutnost změny zaměření činnosti společnosti se v souvislosti se situací v OKD a.s. v roce 2015 a především na jaře roku výrazně prohloubila. Stalo se zřejmou skutečností, že příliš těsná vazba činností AWT Rekultivace a.s. na těžební společnost není perspektivní. Vedení AWT Rekultivace a.s. tak ještě intenzivněji hledá uplatnění svých výrobních kapacit, strojů i personálu jinde. Se změnou vlastníka skupiny AWT, kdy se jejím většinovým vlastníkem od 28.5.2015 stává polská společnost PKP Cargo, podnikající v oblasti železniční nákladní

dopravy, se pro AWT Rekultivace a.s. otevírají také cesty k zakázkám v Polsku (rekultivovali jsme haldu v Nowe Rudě, provedli elektroinstalaci a rekonstrukci šaten v Opole, opravy rozvodů tepla v Krakově a ve Wroclavi, kde jsme také rekonstruovali nádražní objekt, kotelnu v Poznani, lokomotivní depo v Rybníku atd.). Své aktivity rozšiřujeme ale především v ČR, a to na stavby charakteru pozemního a dopravního stavitelství, vybudovali jsme školu, hřiště a veřejné světlení v Hřčavě, stadion v Petřkovicích a Karvině, upravili prostředí mateřských a základních škol a dětských hřišť ve Frýdku-Místku, ve Svinově, v Polance, vybudovali nové chodníky v Bohumíně, Krásném Poli a Dolní Lutyni, přechody v Jablunkově, provedli jsme rekonstrukci železničního spodku a svršku např. v zastávce Albrechtice apod. Intenzivně se věnujeme demoličním činnostem v Čechách i na Moravě (demolice kampusu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, objektů Vysoké školy v Jihlavě, lanovky v Heřmanicích, hotelu Dukla v Blansku, obytných budov ve Frýdku-Místku, nepotřebených budov a zařízení OKD a.s. atd.). Své kapacity také uplatňujeme při výstavbě kanalizací, cyklostezek, ale i mostů (např. ve Smilovicích apod.) a úprav břehů vodních toků a ploch vodních nádrží. Standardní a stále významnější místo v našich činnostech a ekonomice zaujímá hospodaření s odpady, skládka COZ v Ostravě a Depos v Horní Suché jsou v odpadovém hospodaření regionu rozhodně významným pojmem.

Vážený čtenáři,

v článku jsme se Vám snažili přiblížit více než padesátiletou historii AWT Rekultivace a.s., a to od roku 1962/resp. 1955) až po současnou dobu. Jistě uznáte, že tak jako život člověka, tak i život organizace nemá jednoduchou a přímočarou linkou. Při čtení článku jste se setkali s tím, že naše společnost prošla několika obdobími, která sice na sebe navazovala, nicméně se vzájemně poměrně značně lišila a AWT Rekultivace v dnešní podobě je od Rekultivace, v době vzniku, organizací zcela odlišnou. Snažili jsme se popsat celý vývoj společnosti, protože se domníváme, že žádná z částí její historie si nezaslouží být vynechána. Proto nešlo nezmínit ani aktivity již dávno opuštěné.

A na závěr? Přejme si všichni, abyste si příště mohli přečíst jen o úspěších a rozvoji společnosti, která byla celou svojí historií až dosud pevně svázána s hornickým prostředím a hornickými činnostmi.

Obr. 1: Sanace území bývalé koksovny Karolina. Zdroj: Archiv AWT Rekultivace, a.s.

Obr. 2: Realizace hřiště v Petrovicích u Karviné. Zdroj: Archiv AWT Rekultivace, a.s.

Štola Starý Martin v Krupce

Jaroslav Minka

Štola Starý Martin je jedna z dvanácti štol ve městě Krupka pod Komáří Vížkou, která je chodbami při dobývání cínu prolezlá. Starý Martin otevírá severozápadní část cínové žíly Lukáš, která byla nejdůležitější žílou celého Krupského revíru. Směrná délka je kolem 2 km a je tedy nejdelší cínovou rudní žílou v České republice a střední Evropě. Proto se stal Starý Martin prohlídkovou štolou v revíru Steinknochen montánní památkou prvořadého významu.

Štola je třetí zastávkou Příhraniční naučné stezky, která byla vybudována Městem Krupka s finanční podporou Evropské unie.

Krušnohoří (Erzegebirge), hornická kulturní krajina, bylo zařazeno na národní indikativní seznam statků usilujících o zápis do Seznamu světového dědictví UNESCO, jako přeshraniční statek 25. 9. 2012.

Krušnohoří (Erzegebirge) reprezentuje 14 hornických oblastí. Na naší straně to jsou mimo Krupky: Jáchymov, Hornická kulturní krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná, vrch Mědník, vápenka s lomem v Háji u Loučné pod Klínovcem a Rudná věž smrti ve Vykmánově. Na saské straně je to 8 oblastí, zahrnujících 500 objektů z hornických oblastí: Altenberg, Freiberg, Marienberg, Annaberg, Schneeberg, Schwarzenberg a oblastí uranové a uhelné těžby.

Objev cínu a vznik města

O vrchu krupnatém se zmiňuje bájná kněžna Libuše. Kronika Václava Hájka z Libočan z první poloviny 16. století vypráví o nalezeném kovovém prutu, který jistý Vnadek v lese našel a donesl do Teplic královně Juditě (1135-1174). Odborníci prohlásili, že se jedná o cín. Další zmínka o Krupce je obsažena v listině Václava II z r. 1305.

Krupka je pokládána za nejstarší naleziště cínu ve střední Evropě. Cín se zde těžil téměř 800 let. Název města je slovanského původu od slova krupý, což znamená velký, silný. Původními obyvateli byli Slované, až později, s rozvojem hornictví, přicházeli havíři z německých zemí i s rodinami.

Těžba v okolí Krupky

Krupský revír obsahoval 12 štol: Sedmi spáčů, Matky Boží, Barbora, Václav, Prokop, Večerní hvězda, Josef, Preisselberg, František, 5. Květen, Dürrholz a dnes prohlídkovou štolu Starý Martin. V těžebním revíru se mimo cín těžilo: měď, wolfram, molybden, draselný živec a fluorit.

Přehled prací ve štole Martin

- 1912-14 zmáhání jámy König David nebylo dokončeno.
- 1916 založen válečný provoz „Militärbergbau in Graupen“. Zvětšení profilu štoly Martin a zavedení důlní kolejové dopravy. Ke konci roku vojenská správa zastavila provoz a důl byl prodán Škodovým závodům v Plzni.
- 1920 se stává majitelem Hugo Mautner. Pokračují práce na dobývkách, v porubech a na

hloubení jámy Lukáš, kde bylo dosaženo hloubky 70 metrů. Důl zaměstnával 120 horníků.

- 1921 došlo k omezení provozu a stav byl 88 horníků.
- 1940-45 za války, štola opět byla vyzmáhána, včetně dobývek, bylo provedeno vzorkování bohatých pilířů. Byly vyraženy dvě úpadnice pod úroveň hlavní směrné chodby. Severnější byla proražena do staré dědičné štoly Dürrholz. Dále byl ražen překop pod Komáří vížku, jako průzkumné dílo.
- 1945-56 byl překop pod Komáří Vížku dokončen, ale nepřinesl jednoznačné ověření rudné hojnosti. Těžební organizace tento prostor opustila, ústí štoly se postupně zabořilo a štola se stala nepřístupnou.
- 1998 historický portál štoly Martin byl zlikvidován a nahrazen betonovým.
- 1999 byly zahájeny zmáhací práce na znovuotevření štoly Martin jako prohlídková trasa na seznámení návštěvníků s historií dobývání rud Krupského revíru.
- 2000 15. 9. se konalo slavnostní otevření Prohlídkové štoly Starý Martin.
- 2001 byla prohlídková trasa rozšířena o vstup k dědičné stole Dürrholz.

Horní právo

Vydáním „*lus regale montanorum*“ (IRM) v roce 1300 začala nejvýznamnější etapa dějin horního práva na území českého státu. Mělo charakter základního horního zákona i obecného horního řádu a sloužilo k řízení, správě a kontrole všech dolů v Českém království. Vedle jihlavského řádu z první poloviny 14. století pak tu byl tedy z druhé poloviny 15. století krupecký a slavkovský z r. 1507.

Svou právní závaznost definitivně ztratilo IRM až v roce 1854 vyhlášením horního zákona.

Práce v dole

V počátcích se ruda získávala rýžováním v náplavech potoků. Později po vyčerpání se přistoupilo k hlubinné těžbě. Horník pracoval se želízem a mlátkem. U měkčích hornin se používal špičák, nástroj podobný krumpáči, ale s dlouhým a ostrým hrotem. Narubaná materiál - rubanina byl odklizen trojhrannou ostrou motykou zvanou kopáč. Narubaná hornina se přenášela pomocí necek, proutěných košů nebo měchů z volské kůže. Později se převážela ve vozících. Na povrch se hornina obsahující rudu dopravovala pomocí ručních vrátků, které byly při větších hloubkách nahrazeny žentoury, poháněnými koňskou nebo volskou silou, později vodními koly.

Během 16. století prošlo vývojem úpravnictví rud. Rudy bylo nutno podle jakosti vytřídit, rozdrtit a propíráním zbavit nežádoucích příměsí. Úpravy se skládaly ze stoupuven a plavíren.

Komáří vížka 806 m. n. m. měla na vrcholu zvonici se zvonem, který určoval zahájení a konec prací v dolech, štolách.

Závěr

Objevit tuto historii rudného hornictví přišli také turisté z Klubu českých turistů (KČT) v Petřvaldě. Manželé Minkovi připravili týdenní putování po východní části Krušných hor, od 6. 8. – 13. 8. 2016 s ubytováním v Teplicích v Panoramě pod horou Doubravka s cílem poznání nejen přírodních a kulturních částí kraje od Jirkova až po Ústí n/Labem, ale také o současném dobývání hnědého uhlí i historii rudného hornictví, které znovu ožije nalezením bohatých zásob lithiových slúd na Cínovci. V současnosti naši turisté 11. 8. 2016 při své túře z Cínovce, Komáří vížku do Krupky došli až ke štole Starý Martin. Zde část výpravy se zúčastnila prohlídky štolý Starý Martin. Prohlídka trvala 45 minut, 1 km tam a 1 km zpět ve štole, kde s patřičným výkladem průvodce spatřili Pramen štěstí krápníkovou výzdobu i rudnou žílu.

Zdroj: Podklady města Krupky o historii i těžbě cínu.

Obr. 2: Po vyfárání. Foto KČT Petřvald u Karviné

Čína omezování emisí CO₂ myslí vážně

Podle údajů z internetu shromáždil Karel Slíva

Plánovaný pokles těžby černého uhlí v Číně bude nahrazen obnovitelnými zdroji energie. Nahradí je vodní, solární a větrná energie.

V dubnu 2016 klesla těžba černého uhlí v Číně na 268 milionů tun. Proti těžbě z dubna 2015 se snížila o 11 %. Je to v souladu s vládním programem, který určuje v tomto roce uzavřít 1000 menších dolů, s roční kapacitou 60 milionů tun. Rychlý vzrůst využívání obnovitelných zdrojů přináší přebytek nabídky černého uhlí. Čína si proto stanovila cíl snížit těžbu černého uhlí do roku 2020 o 500 milionů tun.

Rozvoj obnovitelných zdrojů:

V používání těchto zdrojů je Čína na prvním místě na světě.

Vodní energie.

Kapacita vodních elektráren dosáhla koncem minulého roku 300 GW. Je to více než 13násobek výkonu největší vodní elektrárny na světě - čínské elektrárny 3 soutěsky. První větší hydroelektrárna byla postavena v Tibetu na horním toku řeky Brahmaputry s výkonem 510 MW. Přivede proud pro 600 000 obyvatel Tibetu.

Solární energie

I v této oblasti má Čína mimořádné plány. V roce 2020 chce mít 150 GW fotovoltaických zdrojů, přičemž 70 % bude pocházet ze zdrojů umístěných na střeších domů. Do tohoto programu se překotně investuje.

Větrná energie ve světě (celkový instalovaný výkon):

	2014	2015
Čína	114,1	145,4
Evropská unie	129,1	141,6
USA	65,1	74,5
zbytek světa	60,1	71,4

**Pozvánka na přednášky, besedy a jiné akce
pořádané v I. čtvrtletí 2017**

Pobočka Ostrava: Kulturní dům v Petřkovicích od 15.00 hod.

(vždy 1. úterý v měsíci, od 14.30 členská schůze)

3. ledna	Prof. Ing. Jan Schenk, CSc.: Obecní vodovody ve starověku
7. února	v době uzávěrky neznámo
7. března	Ing. Libor Jalůvka: 15 let činnosti DIAMA, s. p. pro OKR

Pobočka Havířov: Již Loutkový sál Kulturního střediska Petra Bezruče v Havířově

(vždy 2. pondělí v měsíci, od 16.30 hod.), Ing. MYNÁŘ

9. ledna	Ing. Miroslav Mlynář: Desáté výročí ukončení těžby na Dole Dukla (poslední vozík).
13. února	Ing. Stanislav Kuba: Historie hornictví v Karviné
13. března	Jaroslav Špalt: Zámek Sobotín a jeho přeměna na čtyřhvězdičkový hotel.

Pobočka Karviná: Regionální knihovna Karviná-Fryštát

(vždy poslední středu v měsíci, od 15.30)

25. ledna	15 let působení společnosti Shimano Czech Republic v Karviné
22. února	Lenka Smrčková: Historie a současnost lázní Darkov
29. března	Ing. Pavel Prokop: 300 let od založení našeho hornického školství

**Panel č. 1 z výstavy Uhlí na Ostravsku, která byla instalována
ve dnech 15.11. – 9.12.2016 na slezskoostravské radnici.**

[illegible]

Naši kolektivní členové významní pomocníci v naší práci

OSTRAVA!!!

Dolní oblast VÍTKOVICE

ODRA o.z.

akciová společnost

Dělnice, a.s.

Sponzoři

Nadace
LANDEK
OSTRAVA

Na vydávání se podílí

